

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt Primvm. Libri argumentum. Elizabethæ morbus, & mors & anceps de iis histora. Iacobus Re Scotiæ, Rex Angliæ proclamatur. Sacerdotibus carcer exilio mutatur. De P. Vvestono, & F. Emersono.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

LIBER SEXTVS.

*Libri argumentum. Elizabetha morbus, & mors
& anceps de iis historia. Iacobus Rex Scotia,
Rex Anglia proclamatur. sacerdotibus carcer
exilio mutatur. De P. Vestono, & F. Emersono.*

CAPVT PRIMVM.

NOVA se nobis hic scena pandit sub anni exitum 1602. malorum potius accessu quam nouitate spectabilis, principio quidem Catholicis læta (quorum mihi alternæ bonorum, & malorum vices pro argumento,) subinde vero vt solent fabulæ, adiectione aduersorum & terribilium denique funesta, & miserabilis. Horum casuum euentus multiplices, & perplexos euoluet hic liber narratione perpetua annorum quatuor morte videlicet Elizabethæ, successionem Iacobi Regis, nouæ actisque retro seculis inauditæ coagmentatione Monarchiæ, ex Anglia, Scotia, & Hibernia conflatæ promissis, ac spebus noui Regis in Catholicorum leuamentum; sed falsa delusis expectatione; è contrario Regis noui, certè nouis, sed intolerandis ad cruentas Elizabethæ adiectis legibus, & noua sancitis Parlamenti confirmatione. Desperatione tandem, pessima remediorum consiliaria, quæ paucos Catholicos malorum impatientia (quorum penes Deum arbitrium permitti debuit, & dispensatio) transuersos egit in violentas machinationes, sibi que exitio futuras.

Postremo erat futurum prodigio simile, si eius machinationis suspicionem omnem nostri euaderent: de tribus illorum accusatis, vnus carnisfici traditur, duo seuera indagatione frustra requiruntur, promiscuè cæteri, vel superstites vel fato iam functi, stylo, & libris, & mendaci fama, proditorum supplicio vbique addicuntur. Progrediamur ordine à primo capite. Laborabat pridem Regina grauissimè, senectutis primum crescente in dies, & insanabili, & tristi morbo, sibi quoque nedum & aliis vix tolerabili, ægrè illi erat à cadenti sole, adorationes in orientem iam conferri, vitamque suam videri hominibus longiorem, & regnum prolixius, quod ex officiis etiam intimorum, & quos prærogatiuis honoribus auxerat, erga regem Iacobum propensioribus, versuta & suspicax femina

nimio plus intelligebat. Volens ergo semper qua viua & vegeta; qua Regina & potens omnium haberi, aliis in summum attollendis; deprimendis aliis ad ima, duobus principum brachiis, spe ac metu sustentabat sese. Hinc Robertus Cæcilius Regni totius capitibus summis impositus; hinc Essexensis Comitis sibi & omnibus dilecti ferro carnificis abscissum caput, digni certè si minus venia; non stiori saltem pœna, & nobiliori; cuius sæuum casum, & regni nobilitas, quæ tota iuuenem ferebat in oculis acerbissimè doluit; & ipsa dum vixit Regina mœrore adeò non consolabili, vt aliquando castrum præteruehens vbi Comes fuerat comprehensus, insanis illum vocibus & ad vsque faucium pulmonisque defectum in-clamaret. Quo vsus mœrore Cæcilius cœpit illi Regni primarios omnes suspectos facere, velut Comitis morte implacabiliter offensos; & Magistræ licet versutiarum aulicarum, Minister iuuenis & vaser ita persuasit esse ab omnibus cauendum, vt se totidem cinctam insidiatoribus putaret & hostibus, quot habebat subiectos, vniue demum Cæcilio se, regnumque crederet vniuersum. Quam ille supremam potestatem, sic ad noui Regis promerendam gratiam contulit, vt is propensius Angliæ coronam de manu Cæcilij caperet, quàm de iure suarum rationum. Vnde illi suprema sub Iacobo supra omnes Anglos auctoritas, opulencia, & potestas.

Regina interim morositatem qua præfocabatur, & cogitationes anxias tantisper laxatura, Richmondum deferri voluit, deliciarum palatium, quod Nidum suum solita erat nominare, & fractæ requiem senectutis. Illuc sub Ianuarij exitum delata, ægrotauit Martio ineunte, tribusque inde hebdomadis obiit. Et hæc quidem de meo dicta sunt, cœterorum penès historicos, & catos lectores fides esto. Narrat Camdenus hæreticus secessum illum ab ea captatum, vt illic se Deo totam daret, simul amenitate loci medicaretur atram bilem qua grauissimè laborabat; haud tamen adeo potuisse illam diluere, quin crebro rumperet cæcus mœror desperabundas voces, & lamenta. Væ sibi misera! & proh! se desertam, destitutamque ab omnibus! retro sibi rotam vertisse fortunam; solam se, penitus, & sibi cui consideret restare neminem; gulam sibi capistro obstringi, aliaque huiusmodi quibus innuebantur plura, quam exprimerentur: inde lecto affixam curationem spreuisse medicorum, fastidiosam, cogitabundam, lucem, adeuntes, visentes, affantes auersatam, Cantuariensi excepto antistite qui æternis de rebus cum ea suauiter agebat. Vrgente demum morbi, & mortis articulo, rogatam à Nortinghamiæ Comite; à summo Præfeto maris Britannici, ab sigilli regij custode, à Regni scriba paucisque aliis, quem sibi diceret in regno Angliæ successorem? Variè nec satis liquidò respondisse, non alios quam Regem Iacobum Scorum duobusque post horis ante mediam noctem, die Martis vigesimo quarto, & anni nouum intra seculum secundi vltimò viuere desisse, *Eudavia* defunctam illa quam sibi Augustus quondam optauerat, expedita nimirum, & longi vacua cruciatu. Hæc historia Camdeni, ab iis multum diuersa quæ honorariæ ipsius spectarant & scripserant famulæ, quæ interfuerant morienti, quas inter
fufius

fufius matrona de stirpe Southuuelliorum, refert de icone aurea ignotis impreffa characterum notis, Reginae quidem à duobus aulicis oblata, fed à Cornubiensi muliere dono ad eam miffa, quæ annos viginti fupra centum, cum eo ad collum amuleto vitam produxerat, eandem vero circumligatam Reginae collo, fecutos effectus prodigiofæ nouitatis, quos longum fit nec meum fcribere, quin neque de illis philafophari ex mente aliorum; nec de cadauere nihilominus intra conditorium difrupto; aut cuius efficientiæ vel magiæ icon illa fuerit indagare. Annos regni, & vitæ; naturæ artifque dotes eximias, & Patri vbique Henrico VIII. & Matri Annæ Boleniæ, fecit mille fcriptorum copia, exiftimatio & fides, orbi adeo explorata vt iis re tractandis actum acturus fim.

Sub hæc regni ftatim præcipua capita quinque, & triginta in concilium cœunt condituri decretum de regni fucceffore. Præfectus vrbi Robertus Lecius, Archiepifcopus Cantuarienfis, cuftos Regij figilli; fummus ærarij arbirer; maris Britannici Præfectus, Comites nouem, Epifcopi alij, & ex flore nobilitatis primariae. Horum auspiciis & auctoritate, Cæcilius regni Scriba, & Popamus in regno, iuris dicundi Princeps fucceffionis decretum condunt ad Iacobum Stuartum, sextum hoc nomine Scotiæ ab annis triginta fex; nunc primum Angliæ, & Iberniæ Regem, iure legitimo deuolutæ; quod fuis muutum chirographis, poftidie mane populus Londinensis in foro maiori à Cæcilio Scriba, folenni lectum, & promulgatum ritu, profecutus eft fauftis acclamationibus, & votis æternorum annorum pro Iacobo Rege. Inde ciuitas omnis in feftas effufa lætities, & fuperbos magnificentiæ publicæ apparatus. Denuntiato poft hæc noui Regis delectu eodem, in palatio Regio turtis Londinensis, aperti vndique multiplicis carceris (ex confulto Senatus iam antea facto) exitus omnes longum fufpirati, & morte Reginae fufcitati qui tot annos in iis computruerant fepulchris, obliuioni mortalium; velut inter mortuos traditi. Framlinghamensis quoque in fuffoldia, & Vvisbicenfis carcer in Cantabrigia, Sacerdotibus aperti qui magno numero illic tenebantur ea lege vt fimul Anglia exirent, nifi mallent templa Proteftantium frequentare. Quæ nefaria lex nonnullis placuit. Iugat duos ex noftis, qui cum cæteris Anglia pulsi funt, cum honore, fanè iis debito comitari; nam de Guillelmo Vveftono, fæpius antehac à me dicto, fupersunt etiam illuftres reliquiæ, nequaquam filentio obruenda. Quadriennium agebat in carcere, cuius illud fuit tolerabilius incommodum, vt tantum non oculis orbaretur. Sed addit, homo alioqui, de fe loquendi mirè parcus, addit, inquam, eorum quæcumque in vita paffus effer morborum & dolorum grauitatem, diei vnus & noctis ærumnas non æquaffe, quas fupra quadriennium in carcere exegiffet. Somni minarias per dies capti quinquaginta fi colligerentur, non confecturas fpatium horarum decem; vna fibi, planeque fingulari miferentis Dei beneficentia caput, & cerebrum conftitiffe ne in delitia folueretur, fed Dei ipfius, & immortalium bonorum reficeretur cogitatione. Appulfus tamen in Belgium, fcribensque ad P. Perfonium, fic fe oculis ait, & viribus, & mente

exhaustum ut non valuerit ultra lineas quatuor progredi. Fuisse sibi praeter ea eodem in carcere cum daemonebus pugnandum, ad spectabili conflictu suadentibus, urgentibusque extremam desperationem, & restim, cultrosque vitro praebentibus quibus momento se carceris illius intoleranda graueolentia, solitudine, frigore, cruciatibus liberaret, omnium inferorum aeternitate omni peioribus. Illic mensium spatio quatuor supra quinquaginta, hominis faciem non vidit, nisi tantum custodis, & daemones affimulatos in species hominum horrendas, & repulsas quas ab eo ferebant plagis vindicantes. Et haec quidem vir sanctus, sed quibus Deus pro solenni sua bonitate, & profusione consueta suauitatis infinitae, deliciis animi tam atroces pensaret pugnas nihil ex eo unquam exprimi potuit. Custos profecto ipsius, homo truculentus, tranquillitatem eius animi, & vultus in illo perpeffionum aestu perpetuo serenam pro miraculo praedicabat, ludensque in quendam ex Nortoni gente Catholicorum hostem perinfensum suae commissam custodiae, aiebat in hoc habere se diabolum Calvinistam; in Vvestono Iesuitam sanctum.

Quod si quendam nihilo secius Vvatsonum, Clarkum passus est calumniatores, sanctitatis illius offensos luce, & professo in Societatem odio rabidos; habuit eosdem calumniarum depulsores, & vindices cum ad furcas Tibornas priusquam eorum pedibus subtraheretur curtus, coram populo omnia eiurarunt quae contra illum aliosque de nostris falso scripserant, & vulgarent. Duobus vero illis qui se Medices, & Theologiae iactabant Doctoratu purgationes debemus plenissimas famosarum quas in eum vomuerant accusationum, quarum execrabili falsitate, socij carceris Sacerdotes, Clementi VIII. Vvestonum, quis in omni vita, quantusque esset, verè sancteque testificati sunt: quibus accessit ab Arcero Vvisbicensi quoque contubernali Sacerdote Vvestoni eiusdem scripta, & vulgata vita, omnium virtutum tolerantiae praesertim & charitatis insignibus mira, & tam nobilibus atque illustribus calumniatorum vitae obiecta parallelis, ut iis opus alia palinodia non esset. Verum de hac alias, haud quantum satis, sed quantum decuit. Non possum tamen omittere quod addit Arcerus, discessu Vvestoni ex carcere Vvisbicensi, discessisse cum eo pariter consuetudinem precandi & piarum rerum familiarem illic usum, stipis vero illuc conferri solitae tam auaram exinde fluxisse largitatem ut oportuerit quamplurimos in Framlingami carcerem transferri, qui eorum saluti exitio fuit.

Serius aliis mense vno, carcere missus est Vvestonus, Senatoribus procraftinantibus subscriptionem eius libertatis. Subscripta demum & octo ferè diebus ante sacrum Pentecostes diem, anno vertentis seculi tertio. Et ecce tibi amoris intimi planeque inexpectati miraculum, quo illi custodem tam arcte conciliauerat patientiae incomparabilis diuturnum spectaculum, ut eum ad prandium habere conuiuam voluerit, dono illi regales nummulos dederit octoginta. Domum intra septa castelli commodam illi aptauerit; amplam eius visendi facultatem amicis omnibus fecerit. Inde Maij

tertio

tertio eductus extra turris portas multitudinem inuenit omnis generis hominum. Cernere hominem auebant Protestantes qui annos septemdecim vario sepultus carcere, fama vbique clarebat sanctitatis. Volébant Catholici eius pedibus aduolui, & fausta sibi adprecantem de genibus audire, mixtis dolore, & gaudio ob eius discessum lachrymis. Stabat expedita in remos cymba ad radices Turris, altera noctis hora cum prono alueo Grauesendum vectura; inde terra Cantuariam, & ad mare ducendum; comitabantur custodes Regij tres, quoad fretum transuecti, eum Galeti statuissent, siue Itio in portu Cantuariæ è regione sito.

Erat annis ad ripam domus valdè ampla, in eam ingressus, discessum expectans, refertam inuenit Catholicis à quibus certatim instaurari complexus, & lachrymæ, & omnis intimi amoris significatio, suum quibusque, nam vrgebat hora, raptim vrgentibus; aliis consolationem quam ab eo sperabant; aliis optata de animi rebus consilia; promissiones precum aliis, felicesque interim ab eo preces; multis virorum nobilium à quibus venerant salutationes; tam multis vero quæ propria sua, quæ aliena procul & longinqua manu ingerentibus illi nummos vt non potuerit eorum repulsa non offendere complures, firmus reiicere omnia nisi paucillum illud, quo vsque Audomarum egebat. Vnum ipsemet inter alios refert, qui tam incredibili affectu aureæ monetæ non paruum numerum in manu sibi posuerat, vt eius consulens tam egregiæ voluntati & merito planè singulari, (videbatur enim conditione pauper, & quicquid haberet in rebus humanis hoc totum dare) munus ratum haberet, & acceptum ferret; moxque illi velut iam ad se pertinens, inuito licet, multumque obstanti redonaret. Sic post nouem & decem annos commorationis in Anglia, duos nempe solos libertatis, ceteros carceris deportatus est in perpetuum exilium Vvestonus [Hæri scribit Garnetus ad quartum Maij, Londino Vvestonus discessit, prærogatiua virtutis, & innocentiae admirationi omnibus, & amori, Catholicis iuxta, & hostibus; hoc enim valet eminentia virtutis apud illos qui præ segnitie illam hospitem nolunt, vel præ inuidia & malignitate, in aliis eam insectantur.

Vixit suis tot malis superstes Vvestonus annos duodecim in Hispania Vvallisfoleti præcipuè, Seminarij Anglorum curam gerens, vbique nostris, & omnibus mirè catus & in ea veneratione quam potest maximam parere, religiosæ sanctitatis probitatis, tam longa, & forti omnium aduersorum perpeffione lentata, & exagitata, vt esse oportuerit prorsus heroicam, aliàs minimè tot sub malleis duraturam. Hinc illa hominum ætate, ac notæ virtutis professione diuturna illustrium, tanta in illum obseruantia vt ei non puderet adgeniculari, poscereque ab eo benedici. Cumque Anglorum trium celebraretur vulgo dos quædam cuique singularis; Eloquentiæ sacræ laus Campiano; Religiosæ grauitatis Personio attribuebatur; vitæ omni ex parte perfectæ Vvestono. Tamen si Vvestonus Campiani non rudis æstimator, præ cetero viri Apostolici paratu, eloquentiam eius minimi faceret. Ea propter in Angliam regressum cogitans, Guillelmum Edmundo commutauit, sperans assidua nominis huius appellatione fore sibi semper

in mente Campianum, & acrem stimulum repræsentandi diuina eius decora viuendo, quorum memoriam perpetua nominis inculcatio referebat.

Atque ipse tantumnon à puero, eadem illa, sibi proposuerat via grassari ad summum absolutissimæ sanctitatis, sui videlicet, suorumque affectuum strenua expugnatione; contemptione honoris enanidi, fumique adeo cuiusuis qui gloriolæ odorem secum ferret; continua corporis cruciatione; constantia precandi tanta, vt flexis etiam studeret genibus, ne se ita mens totam speculationi permitteret, vt cor affectibus destitueretur. Nec vero illi erat difficile fixum cælo tenere animum, cum re nulla in terris lataretur; atque ob hoc illi tantus paupertatis amor, & ambitus; ituro certè in Angliam datæ fuerant vestes seu nouæ seu decentiores prioribus; iis vt erant relictis, tulit quas gerebat longo vsu tritas, & interpolatas, aiens fore vt Deus pro suo facilius ipsum dignosceret. In equo missus, vt decebat, & eorum qui præerant distabat charitas, milliaria post pauca datum equum remittit, itineris reliquum sanè longissimi pedes per Galliam ad Portum exigit, ex quo in Angliam traiecit. Sed eius singularia operum, laborum, & fructuum meminisse, (inter quos vidit ex iis quos Christo pepererat, vnum vitam pro Christo ponere) infiniti sic operis. Anno demum ætatis septuagesimo quinto; Societatis quadagesimo, supremi discessus nuntium excepit canens, *Latatus sum in iis quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Iuitque planè, vt æquum sperare, April. 9. anno 1615.

Parentatum est illi Vallisoleti multis locis, eiusque virtutes ab insigni eius temporis oratore pro concione celebratæ. Cantuariæ natus; Oxonij florente tunc ibi Campiano Bacelarius; Duaci triennium Theologiæ insumpsit. Romæ inde annorum iam quinque & viginti in Societatem ingressus est Nouemb. 5. anno 1575.

Sequitur F. Rodolphus Emersonus ex iis alter quibus noui Regis primordia, exilio carcerem mutarunt, dignus certè hoc inter nostros loco, non modo quod vnus è tribus fuerit qui primi ad sacram Anglicæ missionis expeditionem delecti sunt, Campiano in socium adiunctus, & domesticum adiutorem; sed quod perpetuo in procinctu vitam circumferens ad eam fortiter ponendam expeditus semper incederet vbiicumque vaser explorator deprehendisset illum Sacerdoti seruire, præsertim vero Iesuitæ. Sacratam ergo semel Deo vitam, & in omnes deuotam iuuentium nutus, & hostium gladios; nunquam deinceps habuit pro sua; nullius vnquam periculi metu sic exterritus est, quin se statim maiori constanter obiiceret. Campiano beatè mortuo Comes itineris Creyctono, & Holto in Scotiam datus est, inde Personio aliquamdiu suam in Gallia nauauit operam, tandemque cum Vvestono in Angliæ pericula rediit, captusque ipso statim in aditu librorum indicio quos licet pena capitis veritos ingenti secum ferebat numero quod essent ingentem inter Catholicos edituri fructum, sic extra viuos conditus est, vt Vvestonus

stonus per annum integrum nullis aut nuntiis, aut cuniculorum indiciis ullave industria subolere potuerit ubi esset. Fuerat opinor is carcer tam altè sepultus, expectatio grauiorum. Illinc tamen emerfus, & Clingio clausus, P. Gerardi consuetudine diu illic potitus est; fuitque deinde præclarum hoc de illo Gerardi elogium. [Rodolfus Emersonus, inquit, statura pusillus, animo excelsus, vir fuit malorum tolerantissimus, annos enim complures carcere coarctatus æquè illic se semper valde pium & religiosum, & qualem decebat, Germanum Societatis alumnus exhibuit. Clingio aliis cum Christi militibus Vvisbicum translatus morbo corripitur ad accessionem meritorum lethali, nec diuturnitate medicabili, nec arte. Solutis enim paralyti neruis, toto captus repente corpore inutilis iacuit, qua sui morte dimidia, vitæ passus iacturam dimidiæ, iniuriæ nihilominus exemplo patientiæ semper fuit. Post annos tandem ærumnosissimæ custodiæ viginti, cum Sacerdotibus aliis, anno seculi tertio deportatus, Audomari vitam sancto fine absoluit.]

Debito perfuncti honoris officio, quod horum duorum præstantibus meritis negari à nobis sat inculpate non potuit; seriem dicendorum, tantisper omissem, repetamus.

Atque imprimis rationes ordine ponamus, quibus in Anglia non sperabant modo Catholici sed certò sibi audebant polliceri nouum Regem aut penitus, aut magna ex parte amoturum Pondus, quo sanè intolerabili ab Elizabetha oppressi fuerant. Post contra spem omnem tam confidentis expectationis, instauratas ab Rege crudelius vexationes Catholicæ fidei, & Catholicorum. Exinde tertio desperata paucorum consilia, & coniuratum cuniculum ignariæ machinationis, cuius vomitu Rex, & flos nobilium regni que sapientes, promiscuè vt fontes sic insontes dispuluerandi membratim erant in aëra. Postremo vertente consilia in auctores Deo, rupta eos machina non modo obrutos, sed vna innocentes, alienosque prorsus ab ea coniuratione. Hæc vt coner breuiter scribere, prorsus non fecero; cum & rationibus egeam, & factis: fictis simul & veris, ad secernendos, quod specto potissimum, à reis innocentes, quæ ratio tanti est, vt dissipatura sit opinor, si quid tædij ex prolixitate oriatur.

